

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Інституту
академії НАН України

С.В. Комісаренко

« 20 » вересня 20 22 року

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна

НАН України

протокол № 7

від 20 вересня .20 22 р.

ПОЛОЖЕННЯ

про запобігання академічному плагіату та його виявлення в
кваліфікаційних роботах

на здобуття ступеня доктора філософії/доктора наук
в галузі знань 09 Біологія за спеціальністю 091 Біологія

та в наукових результатах працівників

**В ІНСТИТУТІ БІОХІМІЇ ІМ. О.В. ПАЛЛАДІНА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ**

1. Загальні положення

1.1. Положення «Про запобігання академічному плагіату та його виявлення в кваліфікаційних роботах на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 09 Біологія за спеціальністю 091 Біологія в Інституті біохімії ім. О.В. Палладіна Національної академії наук України» (далі – Положення) розроблено базуючись на Законах України «Про освіту» у поточній редакції від 05.07.2022 № 2145-VIII, «Про вищу освіту» у поточній редакції від 12.05.2022 № 1556-VII, «Про наукову і науково-технічну діяльність» у поточній редакції від 06.04.2022 № 848-VIII, «Про наукову і науково-технічну експертизу» у поточній редакції від 16.10.2020 № 51/95-ВР, «Про авторське право і суміжні права», у поточній редакції від 05.01.2022 № 3792-XII, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44, Листів МОН України від 23.10.2018 року № 1/9-650 «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти» та від 15.08.2018 № 1/11-8681 «Стосовно Рекомендацій щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)», «Етичного кодексу вченого», розробленого в Інституті біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України (ІБХ НАН України) та затвердженого загальними зборами НАН України 15.04.2009 р., Статуту ІБХ НАН України, Положення «Про організацію освітнього процесу в Інституті біохімії ім. О.В. Палладіна Національної академії наук України».

1.2. Під час розроблення Положення було враховано попередній досвід у цій сфері Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного авіаційного університету, Національного університету «Києво-Могилянська Академія», Сумського державного університету та Інституту молекулярної біології і генетики НАН України.

1.3. Основною метою положення є стандартизація процедури проведення моніторингу кваліфікаційних наукових робіт на здобуття ступеня доктора філософії, доктора наук за спеціальністю 091 Біологія здобувачів вищої освіти, які навчаються в аспірантурі/докторантурі ІБХ НАН України, а також наукових видань та наукових результатів працівників ІБХ НАН України з метою виявлення та запобігання наявності академічного та інших видів плагіату у вищевказаних роботах.

1.4. Обов'язковій перевірці підлягають рукописи дисертаційних робіт здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії/доктора наук за спеціальністю 091 Біологія, які навчаються в аспірантурі/докторантурі ІБХ НАН України або мають намір захищати дисертаційну роботу у Спеціалізованій вченій раді ІБХ НАН України та у спеціалізованих разових радах, сформованих в ІБХ НАН України, фахові публікації та інші роботи аспірантів/докторантів, в яких висвітлено наукові результати їхніх дисертаційних досліджень, монографії та інші наукові видання, які подаються рекомендацією Вченою радою ІБХ НАН України до друку.

Примітка. ІБХ НАН України не призначає додаткову перевірку наукових результатів та наукових видань аспірантів/докторантів та працівників ІБХ НАН України, які

опубліковано в авторитетних спеціалізованих виданнях, де передбачені їх перевірка на науковий плагіат, ретельне рецензування та експертна оцінка.

1.5. Загальна мета перевірки – виявлення збігів між рукописами дисертаційних робіт аспірантів/докторантів та/або науковими результатами співробітників ІБХ НАН України з уже наявними опублікованими друкованими або електронними науковими результатами.

1.6. Загальні терміни та поняття:

Самоплагіат – публікування одного і того ж самого наукової результату (цілком або з несуттєвими змінами) в декількох виданнях, а також повторне публікування (цілком або з несуттєвими змінами) раніше оприлюднених статей, монографій, інших наукових результатів як нових наукових результатів; публікування повністю чи частково одних і тих самих наукових результатів у різних статтях, монографіях, інших наукових виданнях як нових наукових результатів, які публікуються вперше; агрегування чи доповнення даних - суміщення раніше опублікованих і нових даних без їх поділу з відповідними посиланнями на попередню публікацію; повторний аналіз раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію цих даних та раніше виконаного їх аналізу.

Фабрикація - наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових результатах вигаданих чи неперевірених даних, зокрема статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо; посилання на вигадані джерела інформації або навмисне посилання не на справжнє джерело; приписування іншим особам текстів, думок чи ідей, яких вони не висловлювали чи не публікували.

Фальсифікація - необґрунтоване корегування власних наукових результатів чи виконання навчальних завдань (таке, що не базується на повторних чи додаткових дослідженнях, вимірюваннях або розрахунках, виправленні виявлених помилок тощо); наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах свідомо змінених даних літератури та даних, отриманих із інших джерел; зокрема, статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо без належного обґрунтування причин і зазначення методики їх корегування; наведення неповної або викривленої інформації про апробацію результатів досліджень та розробок.

Обман - включення до співавторів наукових публікацій осіб, що не брали кваліфікованої участі в їх підготовці; невключення до співавторів наукових х видань осіб, що брали кваліфіковану участі в їх підготовці; подання як результатів власної праці робіт, виконаних на замовлення іншими особами, або робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання; здавання або представлення різними особами робіт з однаковим змістом як результату власної наукової або навчальної діяльності.

Академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

відсутність належних посилань за відсутності привласнення авторства; помилки цитування.

1.7. Різновиди академічного плагіату:

- відтворення в тексті опублікованого наукового результату без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.
- відтворення в тексті опублікованого наукового результату, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.
- відтворення в тексті опублікованого наукового результату наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.
- відтворення в тексті опублікованого наукового результату наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація.

1.8. Контроль за недопущенням наявності академічного або інших видів плагіату у текстах кваліфікаційних робіт (дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії або доктора наук) покладено на наукових керівників / наукових консультантів, а також на рецензентів вищезгаданих робіт та їх опонентів.

1.9. Перевірку кваліфікаційних робіт/наукових результатів на наявність академічного або інших видів плагіату з використанням on-line, інших видів програмного забезпечення та/або вручну здійснює вчений секретар ІБХ НАН України чи інша уповноважена особа, яка призначається відповідним наказом директора ІБХ НАН України. Для цього здобувачі вищої освіти / наукові працівники мають надати оригінальний текст своїх кваліфікаційних робіт/наукових результатів в електронному вигляді.

1.10. В ІБХ НАН України створено реєстри порушень академічної доброчесності (а також інших порушень) учасниками освітнього процесу, куди вноситься інформація про випадки академічного або інших видів плагіату, виявлених при перевірці кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії або інших наукових результатів та/або наукових видань співробітників ІБХ НАН України.

2. Ступінь оригінальності кваліфікаційних / наукових робіт

2.1. Відсоток оригінального тексту в кваліфікаційній роботі / опублікованому науковому результаті визначається за допомогою on-line або іншого програмного забезпечення:

2.2. Відсоток оригінальності для дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії або доктора наук, монографії, підручники та посібники має бути 85 %.

2.3. Якщо даний показник менше за:

80-84% - текст роботи підлягає розгляду спеціальної комісії, яка призначається наказом директора ІБХ НАН України. Члени комісії визначають наявність та вірність цитувань відповідної наукової літератури та правомірність текстових запозичень. Після закінчення експертизи, комісія ухвалює офіційне

аргументоване рішення щодо прийняття чи відхилення тексту та фіксує його у вигляді протоколу.

65-79 % - представлена робота вимагає доопрацювання, після чого потрапляє на повторну перевірку.

< 64% - матеріал не підлягає подальшому розгляду.

Примітка. Допускається наявність у текстах збігів, що є найменуваннями установ, назвами праць, які досліджувалися, усталеними словосполученнями, а також цитування, оформлені згідно чинних вимог правил цитування та посилань на використані джерела.

Не вважається самоплагіатом використання здобувачем своїх наукових праць у тексті дисертації без посилання на ці праці, якщо вони попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані здобувачем в анотації дисертації.

3. Порядок перевірки дисертаційних / наукових результатів в ІБХ НАН України

3.1. Після закінчення написання дисертаційної роботи, здобувач вищої освіти надає її на розгляд науковому керівнику(ам), який може вручну та/або за допомогою доступного on-line або інших видів програмного забезпечення перевірити роботу на наявність академічного або інших видів плагіату. Свій висновок науковий керівник відображає у висновку «Про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації».

3.2. Не пізніше ніж за 14 днів до подання письмової заяви про утворення разової ради до Вченої ради ІБХ НАН України, здобувач має звернутись з письмовою заявою (**Додаток 1**) на ім'я директора ІБХ НАНА України щодо ініціювання перевірки дисертаційної роботи на наявність академічного або інших видів плагіату.

3.3. Протягом 10 робочих днів учений секретар ІБХ НАН України або інша особа, уповноважена наказом директора ІБХ НАН України проводить перевірку кваліфікаційної роботи на предмет присутності академічного або інших видів плагіату за допомогою on-line чи іншого виду програмного забезпечення (за його наявності) або вручну.

3.3. Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Вчена рада ІБХ НАН України призначає **двох рецензентів**, які у висновку мають вказати ступінь оригінальності роботи, попередньо провівши перевірку на академічний або інші види плагіату або з використанням спеціального програмного забезпечення, або, якщо доступ до такого програмного забезпечення відсутній, вручну перевіряючи ключові фрагменти тексту на запозичення за допомогою Інтернет пошуку за цими фрагментами та/або за ключовими словами.

3.4. Після отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувач подає на ім'я голови Вченої ради ІБХ НАН України заяву щодо утворення ради для проведення захисту дисертації з метою присудження ступеня доктора філософії. До складу Ради входять голова, два рецензенти і **два опоненти**. У своїх відгуках опоненти мають вказати відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності у роботі здобувача, для чого проводять перевірку на академічний або інші види плагіату або з використанням спеціального програмного забезпечення, або, якщо доступ

до такого програмного забезпечення відсутній, вручну перевіряючи ключові фрагменти тексту на запозичення за допомогою Інтернетпошуку за цими фрагментами та/або за ключовими словами.

3.6. Рукописи монографій, підручників та інших видів наукових видань та/або наукових результатів щодо дотримання правил академічної доброчесності проводиться відповідальною особою, призначеною відповідним наказом директора ІБХ НАН України, підставою для чого є відповідні заяви авторів, протягом 5 робочих з подальшим наданням звіту директору ІБХ НАН України. Директор ІБХ України, керуючись висновками, наданими у звіті, визначає порядок подальшого розгляду рукопису. Якщо рівень оригінальності поданого до розгляду наукового видання та/або наукового результату є високим, рішення щодо рекомендації до друку приймається колегіально Вченою радою ІБХ НАН України. Якщо рівень оригінальності тексту рукопису є низьким, рукопис повертається авторам на доопрацювання.

4. Процедура перевірки кваліфікаційних робіт за допомогою on-line програмного забезпечення UniCheck

4.1. Сервіс перевірки на плагіат UniCheck рекомендований Міністерством освіти і науки України на основі підписаного Меморандуму з компанією «Антиплагіат» від 4 квітня 2018 року, для використання в закладах вищої освіти на базі укладених з розробниками систем договорів.

4.2. Дисертаційні роботи здобувачів ступеня доктора філософії/доктора наук в та наукові результати працівників ІБХ НАН України також можуть бути перевірені на наявність ознак академічного або інших видів плагіату за допомогою програм, які знаходяться у відкритому доступі.

4.3. Відповідальним за адміністрування та координування використання системи UniCheck в ІБХ НАН України є вчений секретар ІБХ НАН України або інший, уповноважений наказом директора ІБХ НАН України, співробітник Випускової кафедри ЗВО Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України.

4.4. Завданням сервісу UniCheck є визначення ступеня подібності академічного тексту до текстів документів, що містяться у внутрішньому репозиторії кваліфікаційних робіт ІБХ НАН України та в мережі Інтернет. Сервіс надає інформацію, яка дозволяє провести незалежну оцінку по відношенню до коректності запозичень, знайдених в проаналізованому тексті документа. Роботи, для яких виявлено високий або низький відсоток подібності, не можуть бути кваліфіковані як такі, що містять або не містять плагіат. Остаточне рішення щодо наявності у роботі ідей та наукових результатів, які отримані іншими авторами, та відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання приймається відповідальними за перевірку особами, визначеними у п. 4.3 Положення залежно від виду роботи. При прийнятті рішення щодо припустимої кількості текстових запозичень, за умови належного їх цитування, враховується специфіка роботи та вид роботи (стаття, дисертаційна робота, монографія, звіт тощо).

4.5. Процедура перевірки містить наступні кроки:

1) На перевірку щодо наявності текстових запозичень автор надає виключно остаточний варіант роботи (паперовий та електронний). Електронний варіант роботи має бути скріплений електронним підписом, що базується на

кваліфікованому сертифікаті електронного підпису (з використанням кваліфікованої електронної позначки часу).

2) Перед початком перевірки роботи на наявність текстових запозичень оператор Сервісу здійснює контроль ідентичності друкованої та електронної версій документу шляхом порівняння 10-ти будь-яких сторінок обох версій або усього документу у випадку, якщо його обсяг становить менше 10 сторінок.

! У разі невідповідності друкованого та електронного документів робота повертається на доопрацювання.

3) За умов відповідності друкованої та електронної версій роботи оператор Сервісу проводить перевірку електронної версії документу на наявність текстових запозичень та отримує електронний Звіт подібності, що містить інформацію, яка вказує на наявність текстових запозичень з інших джерел.

4) Інтерпретація показників Звіту подібності сервісу UniCheck:

- ✓ оригінальність – показник (у відсотках), що визначає рівень оригінального тексту за винятком запозичень, знайдених у певних джерелах (базах даних та Інтернеті);
- ✓ показник схожості – показник (у відсотках), що визначає рівень запозичень (кількість подібних слів становить більше 8 слів у фразі), знайдених у певних джерелах (базах даних та Інтернеті);
- ✓ джерела – кількість використаних джерел;
- ✓ кількість точних співпадінь слів (фрагментів) та їх відсоткове відношення, знайдених за URL.

! При значенні показника схожості вище 15% особа, відповідальна за перевірку роботи, визначає доцільність її більш детального аналізу, у тому числі із залученням експертів.

4.6. Звіти про виконання науково-дослідних робіт, що фінансуються за рахунок державного та/або місцевих бюджетів (далі – НДР), можуть бути компіляцією робіт (тез, статей, монографій, проміжних звітів з виконання НДР тощо), які були опубліковані за тематикою НДР в період її виконання, та не мати унікального тексту. Факт використання для підготовки звіту саме тих робіт, які опубліковані в період виконання НДР, встановлюється за результатами аналізу Звіту подібності відповідальними особами, які призначаються у встановленому п. 4.3 Положення порядку. Для таких звітів з виконання НДР зазначені в п. 4.5 показники не застосовуються.

4.7. Усі запозичені фрагменти в роботі мають бути розглянуті на предмет коректності оформлення цитувань та посилань на першоджерела.

4.8. Висновок щодо наявності або відсутності ознак академічного або інших видів плагіату зазначається вибором відповідного пункту Протоколу перевірки, що може бути завантажений у Сервісі.

Шаблон Протоколу перевірки наведено у Додатку 2. Протокол перевірки підписує оператор Сервісу, який проводив перевірку, та передається разом з роботою голові Вченої ради ІБХ НАН України, головному редактору, секретарю спеціалізованої вченої ради, до видавництва та зберігається в документах структурного підрозділу у встановленому порядку.

4.9. У разі відхилення або направлення роботи на доопрацювання новий варіант роботи проходить повторну перевірку у визначені терміни згідно процедури, описаної вище.

5. Відповідальність авторів наукових робіт за академічний та інші види плагіату, виявлені під час перевірок

5.1. У випадках виявлення порушення правил академічної доброчесності здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії на будь-якому з етапів перевірки або авторами представлених наукових результатів з числа працівників ІБХ НАН України, автори несуть відповідальність згідно чинного законодавства України, Етичного кодексу ІБХ НАН України, Статуту ІБХ НАН України та Положення про організацію освітнього процесу в Інституті біохімії ім. О.В. Палладіна Національної академії наук України.

5.2. До основних видів відповідальності належать:

- відмова у наданні рекомендації до друку (унікальність тексту менше 64%), або відправлення цих матеріалів на доопрацювання (унікальність тексту від 65% до 79%) з подальшою повторною перевіркою.
- відмова у захисті кваліфікаційної роботи (ступінь оригінальності – менше 15%).

- розгляд Вченою радою ІБХ НАН України питання щодо доцільності подальшого перебування даної особи у аспірантурі/ докторантурі.

5.3. Автори дисертаційних та інших наукових робіт несуть особисту відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, передбачену законодавством України та цим Положенням.

5.4. За потреби ІБХ НАН України може звернутися до відповідних уповноважених органів щодо позбавлення наукового ступеня або вченого звання осіб, в академічних текстах яких виявлено плагіат.

5.5. Звернення осіб з приводу порушення їхнього авторського права розглядаються на засіданні Комісії з академічної доброчесності, утвореної наказом директора ІБХ НАН України.

6. Апеляції авторів наукових робіт

6.1. Якщо автор кваліфікаційної роботи, представленого наукового видання та/або наукового результату не згоден з рішенням, прийнятим на будь-якому з етапів перевірки роботи на плагіат, він має право протягом п'яти робочих днів термін подати заяву на ім'я директора ІБХ НАН України, в якій обґрунтувати причини своєї незгоди

6.2. Наказом директора ІБХ НАН України призначається разова апеляційна комісія для повторного розгляду роботи, дату, час та місце роботи якої повідомляють заявнику не пізніше ніж за п'ять робочих днів.

6.3. Якщо автор кваліфікаційної роботи, представленого наукового видання та/або наукового результату, з приводу якої відбувається засідання апеляційної комісії, не з'явився на нього без поважних причин, питання розглядається за його відсутності.

6.4. Після розгляду роботи, апеляційна комісія готує загальний висновок, який підписує голова комісії, її члени та заявник (за його присутності). Висновок передається на розгляд директору ІБХ НАН України, який приймає остаточне рішення щодо наукової роботи заявника. Рішення директора ІБХ НАН України не підлягає оскарженню.

7. Прикінцеві положення

7.1. Дане Положення є чинним з моменту його затвердження директором ІБХ НАН України.

7.2. Зміни та доповнення до Положення розглядаються на засіданні Вченої ради ІБХ НАН України та затверджуються директором ІБХ НАН України.

7.3. Відповідальність та контроль за виконанням цього Положення несуть посадові особи ІБХ НАН України відповідно до їхніх функціональних обов'язків.

ПРОТОКОЛ ПЕРЕВІРКИ РОБОТИ НА ПЛАГІАТ

Підтверджую, що я ознайомився(лась) з повним Звітом подібності, який був згенерований Сервісом щодо поданої мною роботи (додається):

Ім'я ПРЕЗВИЩЕ автора роботи: _____

Назва роботи: _____

Науковий керівник: _____

Відділ/лабораторія: _____

Тип роботи: _____

(дисертація, підручник, посібник, монографія, стаття, тези, звіт НДР тощо)

Оригінальність, %	Схожість, %

Особа, яка проводила перевірку: _____

(відповідно п. 4.3 Положення)

Після проведеного мною аналізу Звіту подібності, констатую наступне:

- Запозичення, виявлені в роботі, оформлені коректно і не мають ознак академічного або інших видів плагіату.
- Виявлені в роботі запозичення не мають ознак академічного або інших видів плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і відсутності самостійності її автора. Роботу направити доопрацювання.
- Виявлені в роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки академічного або інших видів плагіату або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень.

Рішення

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ перевіряючого)

(підпис)

_____._____ 20__ р.